

CHƯƠNG 2: SẮP XẾP

Tuần 5 – Sắp xếp vun đồng (HEAP SORT)

Bộ môn CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM Khoa Công nghệ Thông tin & Truyền thông ĐẠI HỌC CẦN THƠ

Các thuật toán Sắp xếp

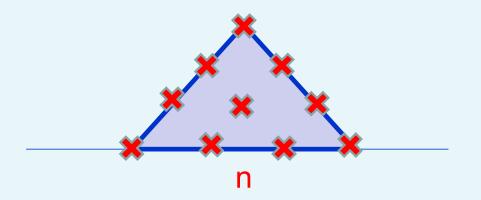
- Các thuật toán sắp xếp đơn giản (độ phức tạp O(n²)):
 - Sắp xếp chọn (Selection Sort)
 - Sắp xếp xen (Insertion Sort)
 - Sắp xếp **nổi bọt** (Bubble Sort)
- Các thuật toán sắp xếp phức tạp (độ phức tạp O(n logn))
 - Sắp xếp phân đoạn/nhanh (Quick Sort)
 - Sắp xếp vun đồng (Heap Sort)
 - Trường hợp dữ liệu đặc biệt (Bin Sort) (độ phức tạp O(n))

Sắp xếp vun đống: Ý tưởng thuật toán

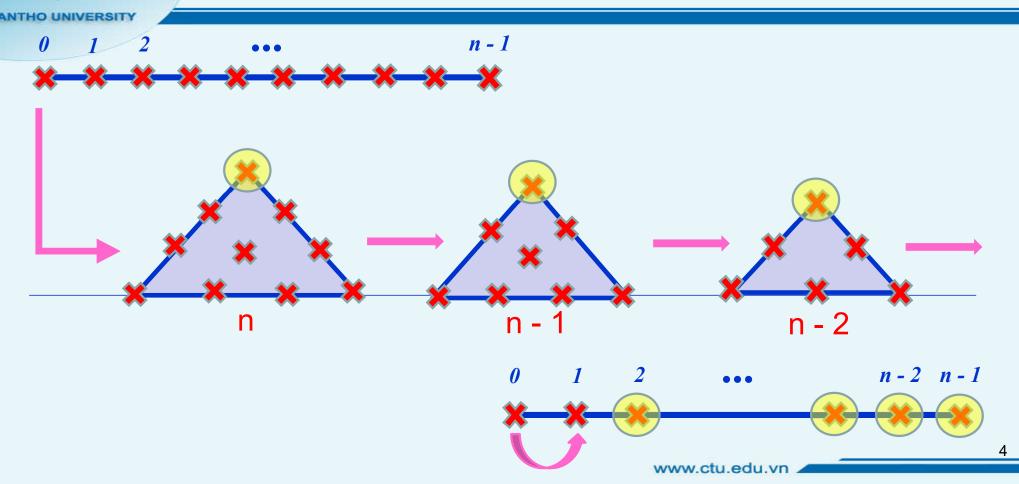

HeapSort: Ý tưởng

HeapSort: Định nghĩa Heap

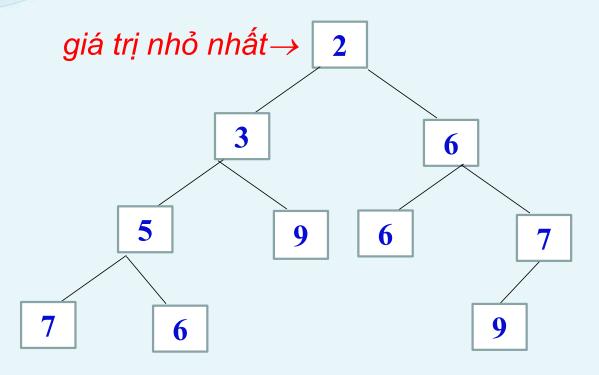
HEAP = Cây sắp thứ tự bộ phận (Đống)

- Cây nhị phân
- Giá trị nút (khác nút lá) không lớn hơn giá trị các nút con của nó.

- Nhận xét:
 - Nút gốc của cây sắp thứ tự bộ phận có giá trị nhỏ nhất.
 - Đây không phải là cây tìm kiếm nhị phân.

Ví dụ về Heap

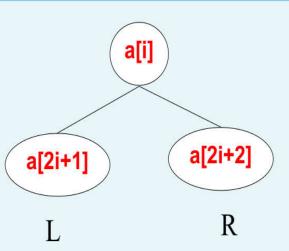

- Cây nhị phân
- Trị nút trong *không lớn hơn* trị nút con

HeapSort: Thuật toán

- (1) Xem mång là cây nhị phân:
 - a[0] là **nút gốc**
 - Nút trong a[i] có con trái a[2i+1] và con phải a[2i+2]
 - Nút trong từ **a[0],..., a[(n-2)/2]** đều có 2 con (trừ nút a[(n-2)/2] có thể chỉ có 1 con trái khi n chẵn)
- (2) Sắp xếp cây thành Heap: dùng thủ tục PushDown
- (3) Hoán đổi nút gốc a[0] cho nút lá cuối
- (4) Sắp xếp lại cây sau khi đã bỏ đi nút lá cuối thành Heap mới dùng **PushDown** Lặp lại (3) và (4) cho đến khi cây chỉ còn 2 nút.
- 2 nút này cùng các nút lá đã bỏ đi tạo thành mảng theo thứ tự giảm dần.

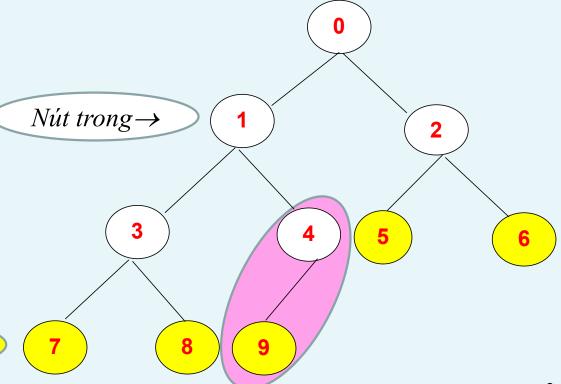

Dựng cây nhị phân từ mảng

n chẵn (n=10)

Nút trong : $a[0] \rightarrow a[(n-2)/2]$ ($a[0] \rightarrow a[(10-2)/2] = a[4]$)

⇒ a[4] chỉ có 1 con trái

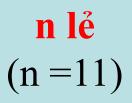

Nút lá→

- 8

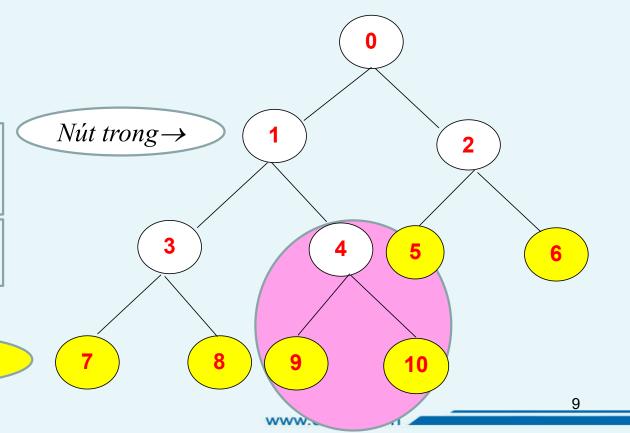
Dựng cây nhị phân từ mảng

Nút trong : $a[0] \rightarrow a[(n-2)/2]$ ($a[0] \rightarrow a[(11-2)/2] = a[4]$)

 \Rightarrow a[4] có đủ 2 con

Nút lá→

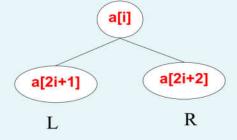

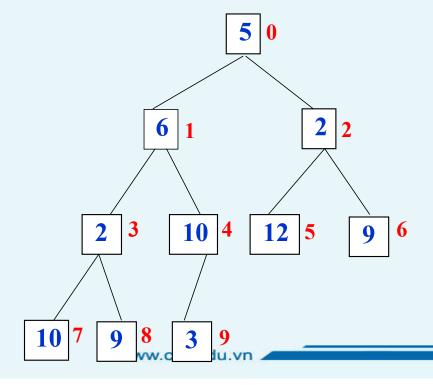
Ví dụ: Dựng cây từ mảng

0	Chỉ số	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	
	Khóa	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3	

- a[0] là **nút gốc**
- a[i] có con trái a[2i+1] và con

- Nút trong: $[0] \rightarrow a[(n-2)/2]$ (n chẵn: nút a[(n-2)/2] có 1 con trái)

PushDown: Tạo Heap từ cây

- PushDown nhận 2 tham số *first* và *last* để đẩy nút first xuống.
- Giả sử cây a[first],..,a[last] đã đúng vị trí của một Heap trừ a[first]: PushDown sẽ đẩy a[first] xuống đúng vị trí của nó trong cây.
- Các khả năng có thể của a[first]:
 - (1) Nếu a[first] chỉ có **một con trái và khoá > khoá con trái**: hoán đổi a[first] cho con trái của nó và kết thúc.
 - (2) Nếu a[first] có khoá > khóa con trái và khoá con trái ≤ khoá con phải: hoán đổi a[first] cho con trái của nó → con trái có thể không đúng vị trí nên phải xem xét lại con trái để có thể đẩy xuống.
 - (3) Ngược lại, nếu a[first] có khoá > khoá con phải và khoá con phải < khoá con trái : hoán đổi a[first] cho con phải của nó → con phải có thể không đúng vị trí nên phải xem xét lại con phải để có thể đẩy xuống.

Nếu các trường hợp trên không xảy ra : a[first] đã đúng vị trí.

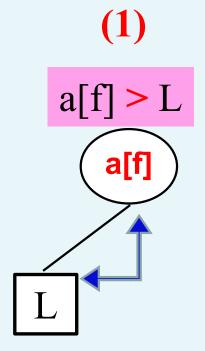
PushDown: Trường họp 1

(1) Nếu a[first] chỉ có

1 con trái (là nút lá) và

khoá > khoá con trái:

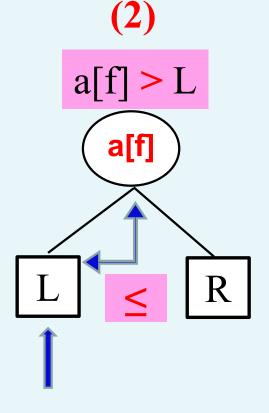
Hoán đổi a[first] cho con trái của nó và kết thúc.

PushDown: Trường họp 2

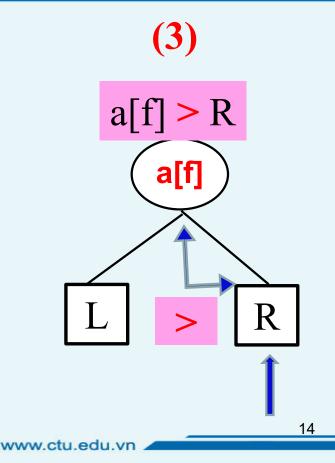
- (2) Nếu a[first] có khoá > khóa con trái và khoá con trái ≤ khoá con phải:
- **Hoán đổi** a[first] cho con trái của nó
- → con trái có thể không đúng vị trí nên phải *xem xét lại con trái* để đẩy xuống (PushDown L)

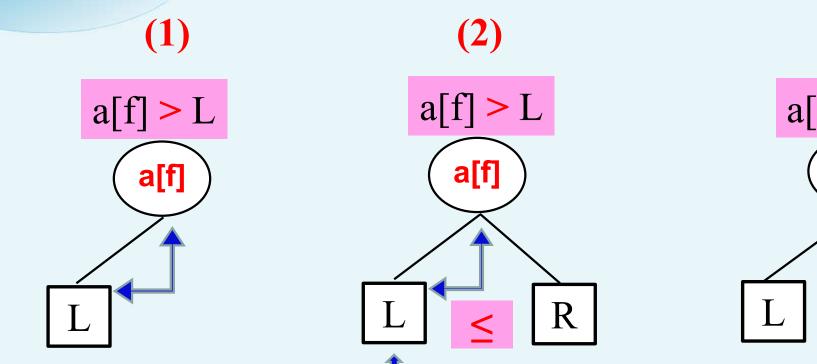
PushDown: Trường họp 3

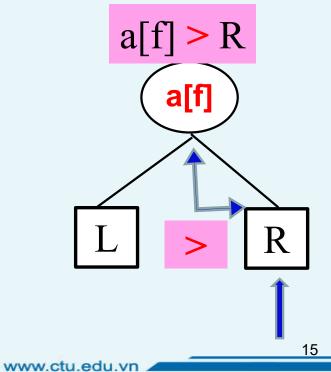
- (3) Nêu a[first] có khoá > khoá con phải và khoá con phải < khoá con trái:
- **Hoán đổi** a[first] cho con phải của nó
- → con phải có thể không đúng vị trí nên phải xem xét lại con phải để đẩy xuống (PushDown R)

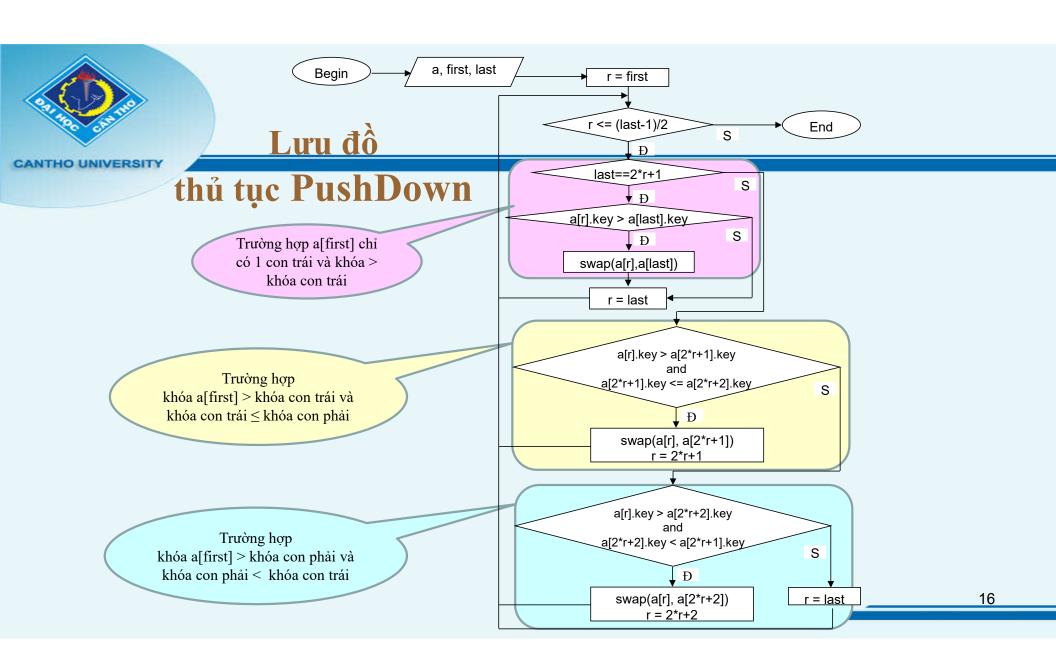

3 trường hợp PushDown: Tạo Heap từ cây

(3)

Cài đặt thủ tục Pushdown

```
\rightarrow T(n) = O(logn)
void PushDown(recordtype a[], int first,int last)
{ int r= first;
 while (r <= (last-1)/2)
  if (last == 2*r+1) {
   if (a[r].key > a[last].key) Swap(a[r],a[last]);
   r = last;
   else
  if ((a[r].key>a[2*r+1].key) && (a[2*r+1].key<=a[2*r+2].key))
    Swap(a[r],a[2*r+1]);
    r = 2*r+1:
   else
    if ((a[r].key>a[2*r+2].key) && (a[2*r+2].key<a[2*r+1].key))
    Swap(a[r],a[2*r+2]);
    r = 2*r+2:
    else
    r = last;
```


Phân tích thủ tục PushDown

- Xét **PushDown(0, n-1)**: PushDown trên cây n nút.
- PushDown chỉ duyệt trên một nhánh nào đó của cây nhị phân, tức là sau mỗi lần lặp thì số nút còn lại một nửa.
 - Ban đầu PushDown trên cây có n nút;
 - Sau lần lặp thứ nhất: PushDown trên cây có n/2 nút;
 - Sau lần lặp thứ hai: PushDown trên cây có n/4 nút;...

Tổng quát, sau lần lặp thứ i: PushDown trên cây có n/2i nút.

- Trường hợp xấu nhất (luôn phải thực hiện việc đẩy xuống): while thực hiện i lần sao cho $n/2^i = 1$, tức i=logn. Mỗi lần lặp chỉ thực hiện lệnh IF với thân là lời gọi Swap và lệnh gán, do đó tốn O(1) = 1.
- PushDown lấy O(logn) thời gian để đẩy xuống 1 nút trong cây n nút.

Thủ tục HeapSort

- (1) Sắp xếp cây ban đầu thành Heap dùng thủ tục **PushDown** Khởi đầu từ nút **a**[(**n-2**)/**2**], lần ngược tới nút gốc **a**[**0**]
- (2) Hoán đổi nút gốc a[0] cho a[i].
- (3) Sắp xếp cây a[0] .. a[i-1] thành Heap dùng thủ tục

PushDown

Lặp lại (2) và (3) cho i chạy từ n-1 đến 2

(4) Cuối cùng chỉ cần hoán đổi a[0] với a[1]

Chương trình hàm HeapSort

```
void HeapSort(recordtype a[], int n)
    { int i;
    for (i = (n-2)/2; i >= 0; i--)
{2}
           PushDown(a, i, n-1);
{3} for (i = n-1; i \ge 2; i--) {
                                      \rightarrow T(n) = O(nlogn)
{4}
          Swap(a[0],a[i]);
{5}
         PushDown(a, 0, i-1);
    Swap(a[0],a[1]);
```

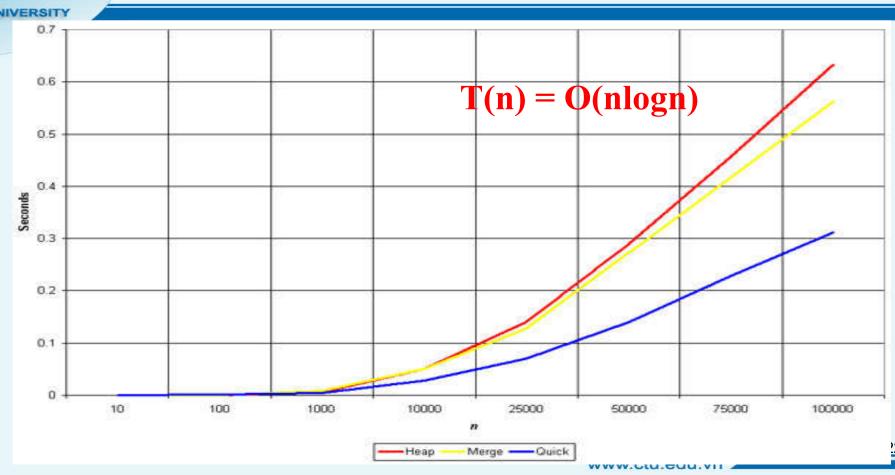

Phân tích HeapSort

- Hàm PushDown lấy O(logn).
- Trong **HeapSort**,
 - Vòng lặp {1}-{2} lặp (n-2)/2+1 lần, mỗi lần tốn O(logn) nên thời gian thực hiện {1}-{2} là O(n logn).
 - Vòng lặp {3}-{5} lặp n-2 lần, mỗi lần tốn
 O(logn) nên thời gian thực hiện của {3}-{5} là
 O(n logn).
- Thời gian thực hiện **HeapSort** là **O(nlogn)**.

Biểu đồ so sánh hiệu quả

Ví dụ HeapSort: Mô hình cây

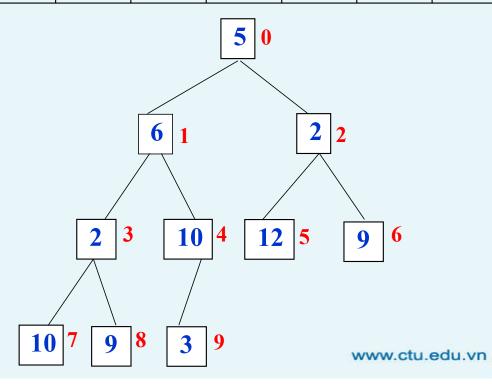
Trình bày việc sắp xếp mảng gồm 10 phần tử có khóa là các số nguyên sau bằng cách sử dụng **thuật toán HeapSort** (Sắp thứ tự giảm, sử dụng mô hình cây):

Chỉ số	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Khóa	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3

Ví dụ: Dựng cây từ mảng

Chỉ số	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Khóa	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3

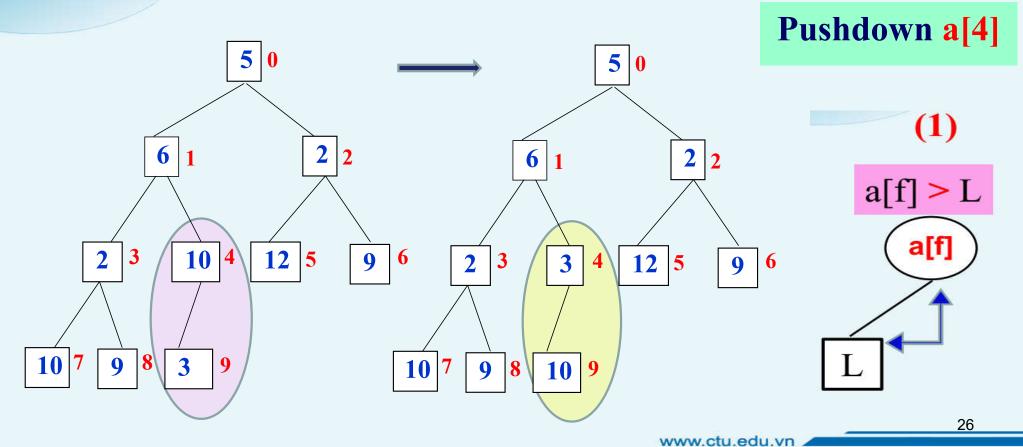

Chương trình hàm HeapSort

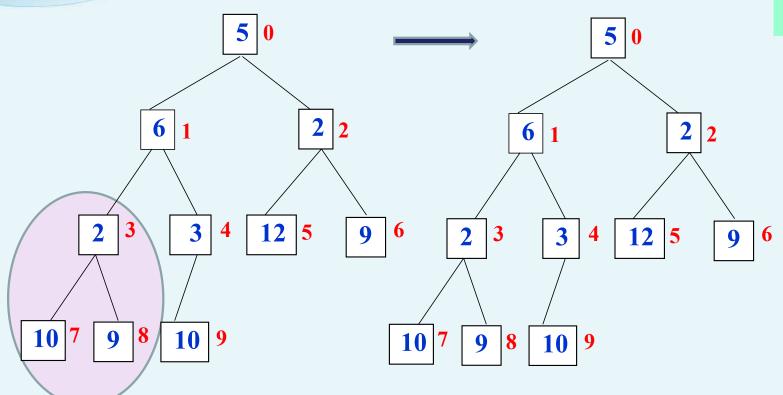
```
void HeapSort(recordtype a[], int n)
   { int i;
{1} for (i = (n-2)/2; i \ge 0; i--)
{2} PushDown(a, i, n-1);
\{3\} for (i = n-1; i \ge 2; i--)
                                   \rightarrow T(n) = O(nlogn)
{4}
          Swap(a[0],a[i]);
PushDown(a, 0, i-1);
\{6\} Swap(a[0],a[1]);
```


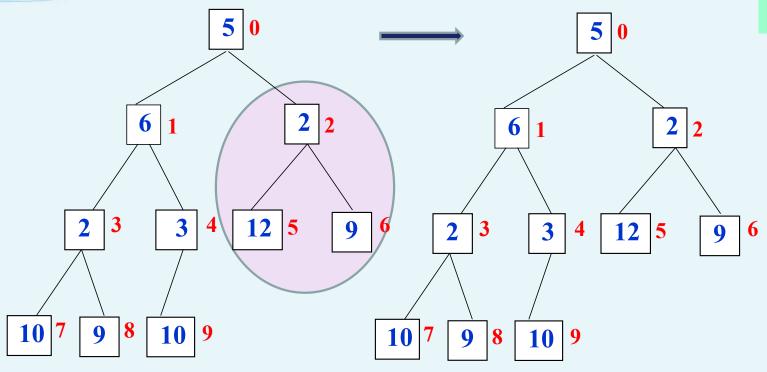

Pushdown a[3]

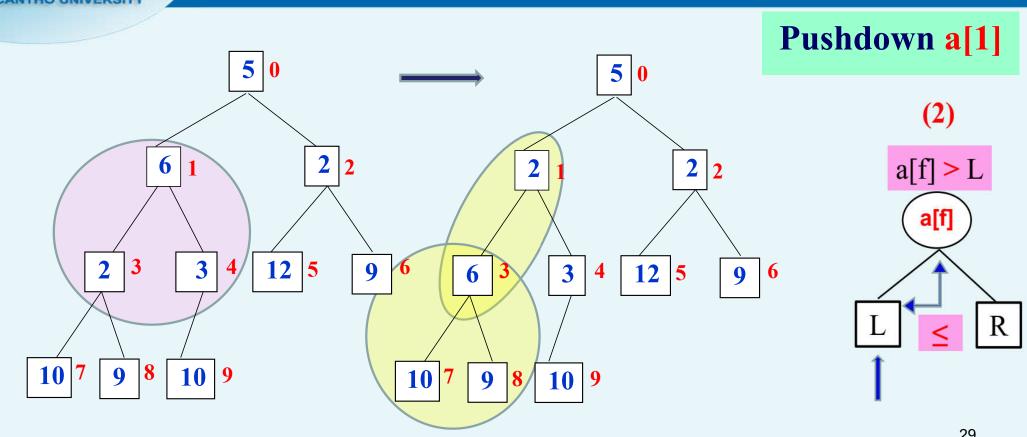

Pushdown a[2]

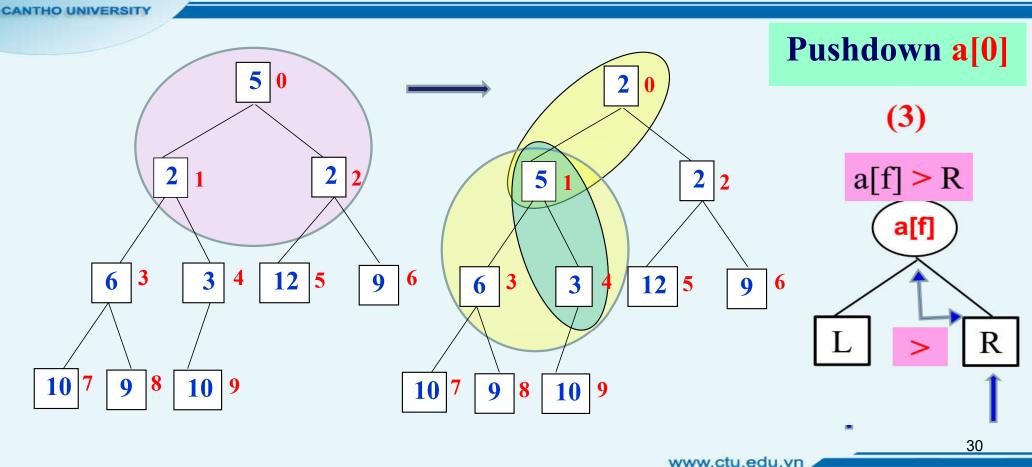

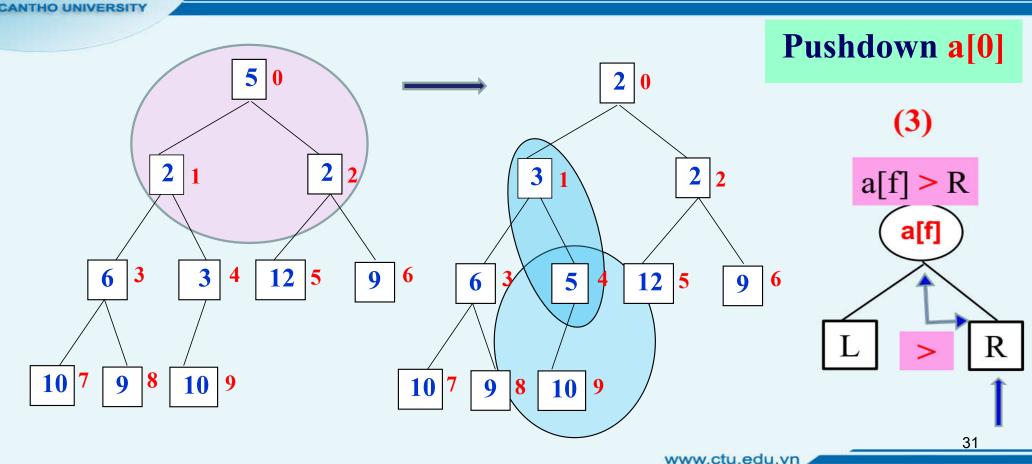

www.ctu.edu.vn

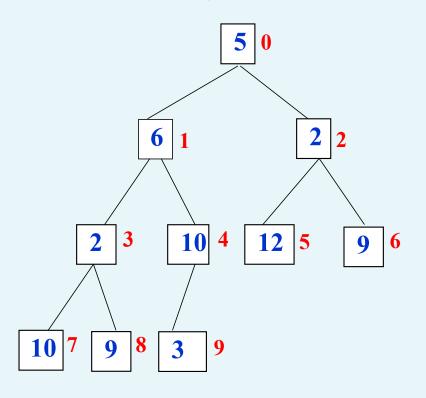

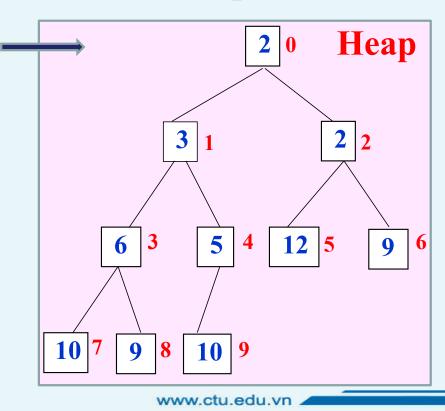

Ví dụ: (1) Tạo Heap từ cây ban đầu

→ Cây ban đầu đã được tạo thành **Heap**

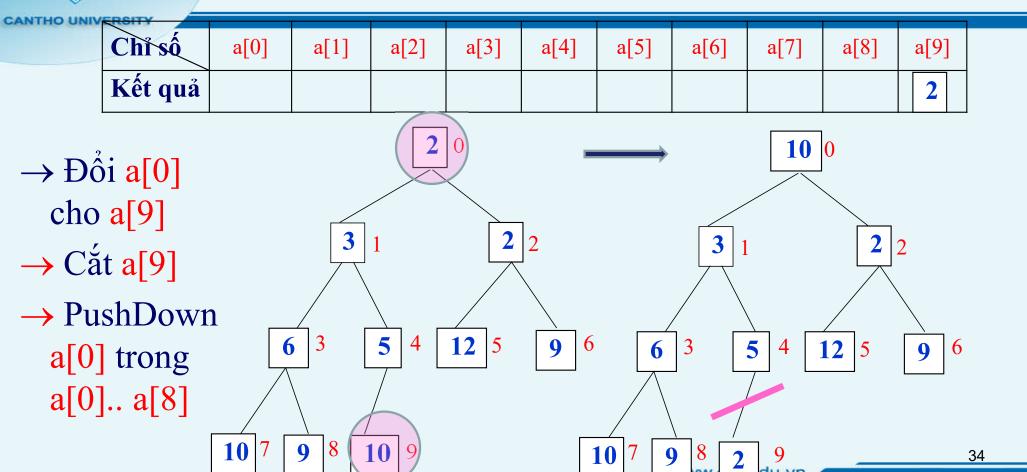

Chương trình hàm HeapSort

```
void HeapSort(recordtype a[], int n)
    { int i;
{1} for (i = (n-2)/2; i >= 0; i--)
\{2\} PushDown(a, i, n-1);
\{3\} for (i = n-1; i \ge 2; i--)
                                    \rightarrow T(n) = O(nlogn)
\{4\} Swap(a[0],a[i]);
{5}
      PushDown(a, 0, i-1);
\{6\} Swap(a[0],a[1]);
```

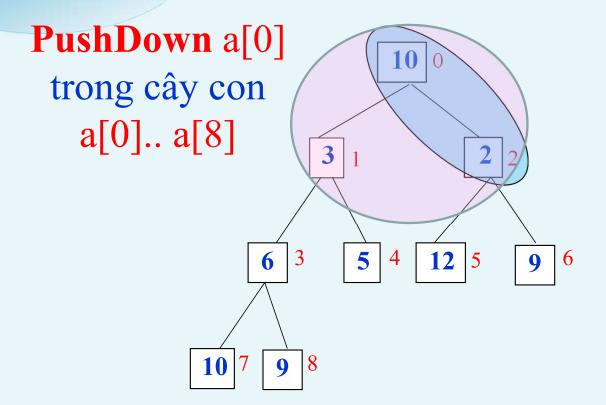

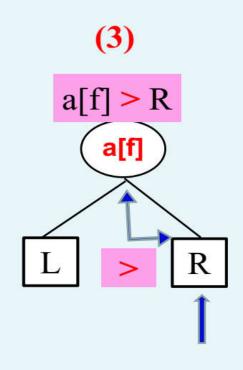
Ví dụ: (2)-(3) Đổi nút và PushDown cây con

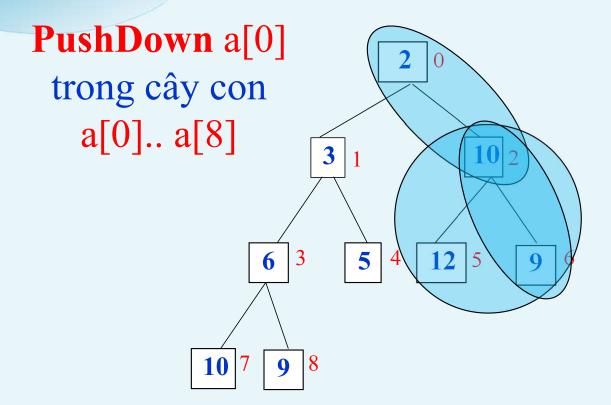
Ví dụ: (2)-(3) Đổi nút và PushDown cây con

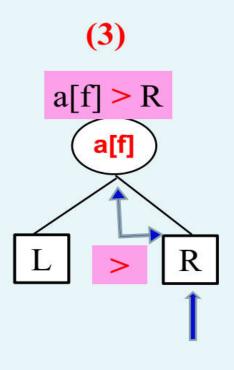

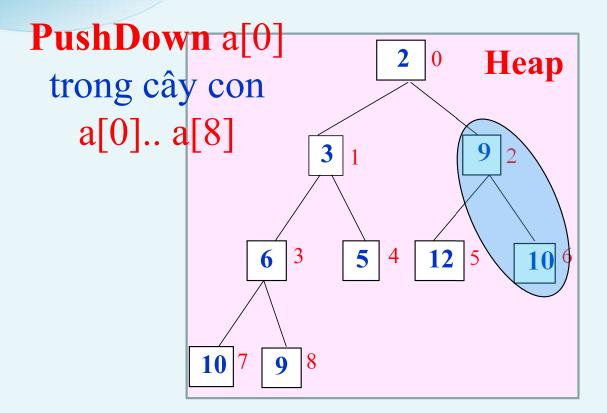

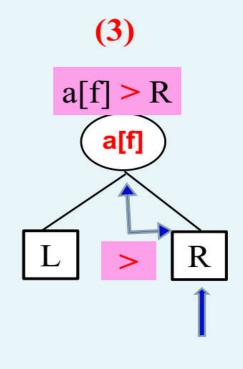
Ví dụ: (2)-(3) Đổi nút và PushDown cây con

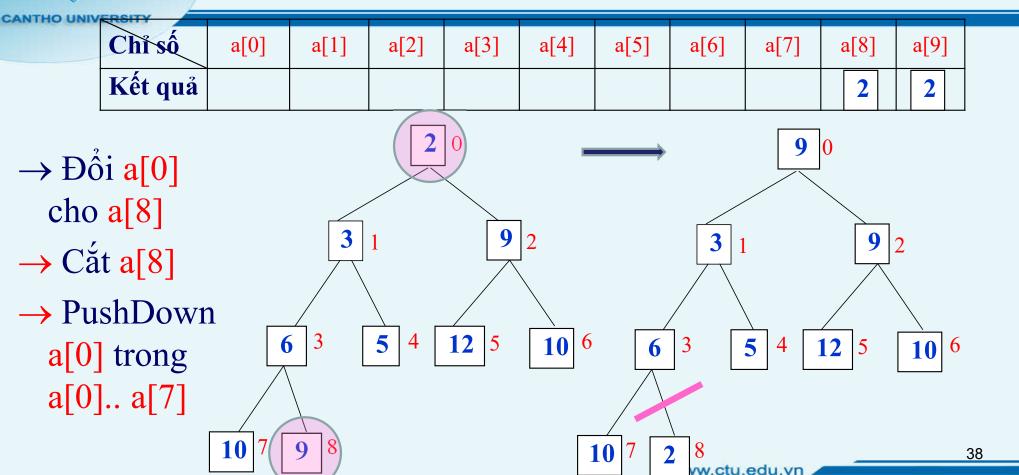

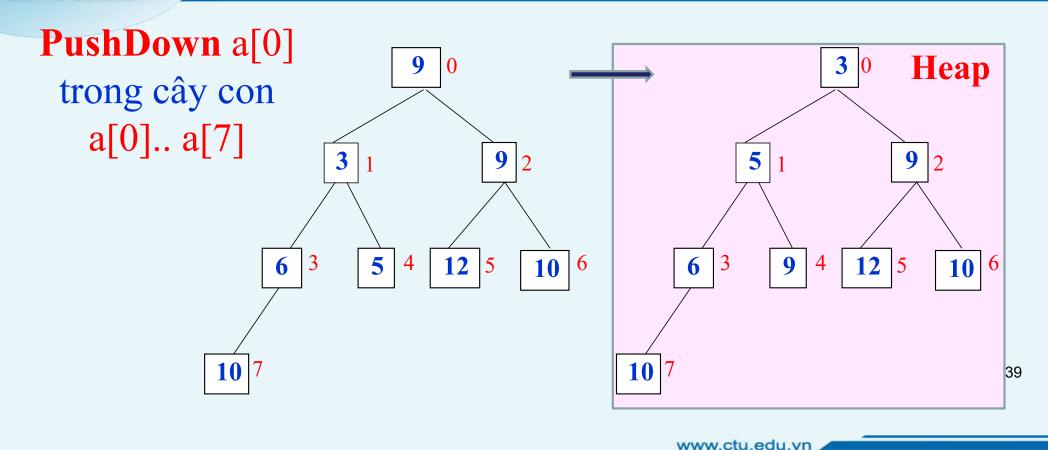

37

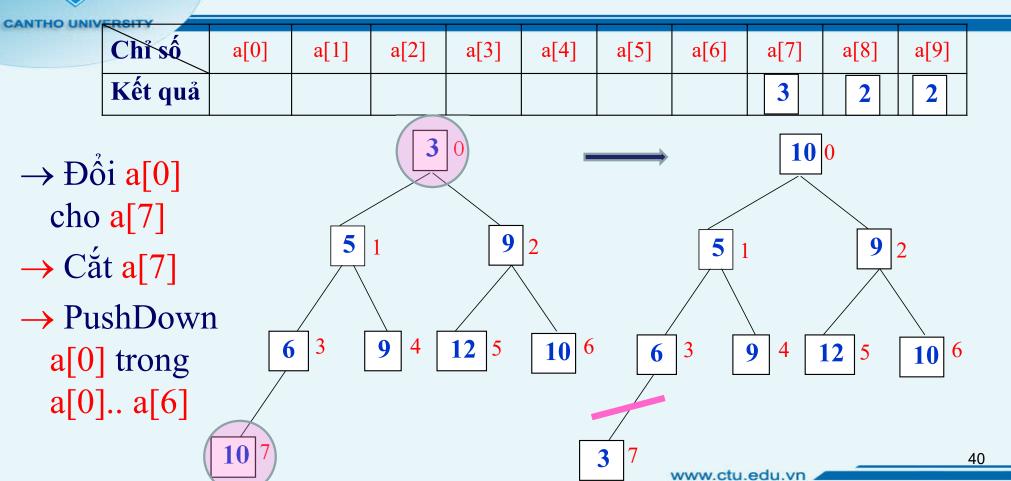

Ví dụ HeapSort: Mô hình cây

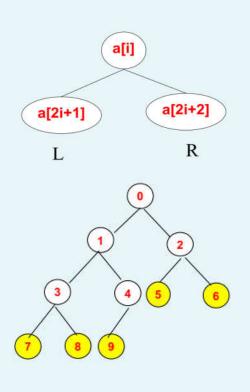
Tiếp tục quá trình trên sẽ được một mảng có thứ tự giảm:

Chỉ số	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Ban đầu	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3
Kết quả	12	10	10	9	9	6	5	3	2	2

Ví dụ HeapSort: Mô hình mảng

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Ban đầu	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3
Tạo Heap										
i = 9										
i = 8										
i = 7										
i = 6										

Chương trình hàm HeapSort

```
void HeapSort(recordtype a[], int n)
   { int i;
{1} for (i = (n-2)/2; i \ge 0; i--)
{2} PushDown(a, i, n-1);
\{3\} for (i = n-1; i \ge 2; i--)
                                   \rightarrow T(n) = O(nlogn)
{4}
          Swap(a[0],a[i]);
PushDown(a, 0, i-1);
\{6\} Swap(a[0],a[1]);
```


HeapSort: Tạo Heap ban đầu $a[(n-2)/2] \rightarrow a[0]$

AN	HO UNIVERS	OH T										
	Khóa	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	0
	Bước			[=]			[]		<u></u>	[0]	[>]	1 2
	D 4à	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3	
	Ban đầu					3					10	3 4 5 6
	Тао Неар											7 8 9
												(1)
												a[f] > L
												a[f]
										ww	w.ctu.e	du.vn

HeapSort: Tạo Heap ban đầu $a[(n-2)/2] \rightarrow a[0]$

ANI	HO UNIVERS	HIT A										
	Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	0
-	Dave									9		1 2
	Ban đầu	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3	3 4 5 6
			2		6	3					10	
	Tạo Heap											7 8 9
												(2)
-												a[f] > L
												(a[f])
-												L ≤ R
												45
										ww	w.ctu.e	du.vn

HeapSort: Tạo Heap ban đầu

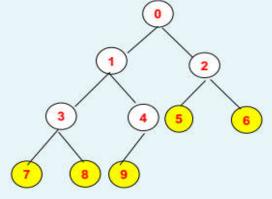
 $a[(n-2)/2] \rightarrow a[0]$

AN	HO UNIVERS	SHY										
	Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	1 2
	Ban đầu	2	6 2 5 3	2	6	10 3 5	12	9	10	9	3 10	3 4 5 6
	Тао Неар											7 8 9 (3)
												a[f] > R
												a[f]
												L > R
										ww	w.ctu.e	du.vn

HeapSort: Tạo Heap ban đầu $a[(n-2)/2] \rightarrow a[0]$

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Ban đầu	5	6 253	2	2 6	10 3 5	12	9	10	9	3 10
Heap	2	3	2	6	5	12	9	10	9	10
									ww	w.ctu.ed

Chương trình hàm HeapSort

```
void HeapSort(recordtype a[], int n)
    { int i;
{1} for (i = (n-2)/2; i \ge 0; i--)
\{2\} PushDown(a, i, n-1);
\{3\} for (i = n-1; i \ge 2; i--)
                                    \rightarrow T(n) = O(nlogn)
\{4\} Swap(a[0],a[i]);
{5}
      PushDown(a, 0, i-1);
\{6\} Swap(a[0],a[1]);
```


Ví dụ HeapSort: i = 9

 $i:(n-1)\to 2$

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	1
Ban đầu	5 2	6 253	2	6	10 3 5	12	9	10	9	3	3 4 5
Тао Неар	2 10 2	3	2 10 9	6	5	12	9 10	10	9	10 2	(3)
i = 9	2	3	9	6	5	12	10	10	9		a[f] > R
i = 8											a[f]
i = 7											
i = 6											
									ww	w.ctu.e	edu.vn

Ví dụ HeapSort: i = 8

 $i:(n-1)\to 2$

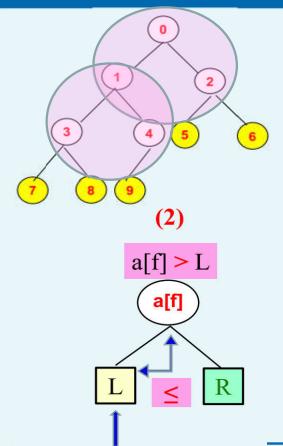
Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	1 2
Ban đầu	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3	
Buil dau	2	253		6	3 5					10	3 4 5 6
Tạo Heap	2	3	2	6	5	12	9	10	9	10	7 8 9
Tạo Heap	10 2		10 9				10			2	(3)
i = 9	2	3	9	6	5	12	10	10	9		a[f] > R
	9 3	9 5			9				(2)		(a[f])
i = 8	3	5	9	6	9	12	10	10			
• 7											L
i = 7											
i = 6											
									ww	w.ctu.e	du.vn

Ví dụ HeapSort: i = 7

 $i:(n-1)\rightarrow 2$

											_
Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	
Ban đầu	5	6	2	2	10	12	9	10	9	3	
Dan dad	2	253		6	3 5					10	
Tao Hoor	2	3	2	6	5	12	9	10	9	10	
Тао Неар	10 2		10 9				10			2	,
i = 9	2	3	9	6	5	12	10	10	9		
1-9	9 3	9 5			9				2		
i = 8	3	5	9	6	9	12	10	10			
	10 5	10 6		10				3			
i = 7	5	6	9	10	9	12	10				
i = 6											
									ww	w.ctu.e	du

HeapSort: Trình bày bằng mảng

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
Ban đầu	5 2	6 2 5 3	2	2 6	10 3 5	12	9	10	9	3 10
Tạo Heap	2 10 2	3	2 10 9	6	5	12	9 10	10	9	10 2
i = 9	9 3	3 9 5	9	6	5 9	12	10	10	9 2	2
i = 8	3 10 5	5 10 6	9	6 10	9	12	10	10 3	2	
i = 7	5 10 6	6 10 9	9	10	9 10	12	10 5	3		
i = 6	6 12 9	9 12 10	9	10 12	10	12 6	5			

52

HeapSort: Trình bày bằng mảng

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]
i = 6	6 12 9	9 12 10	9	10 12	10	12 6	5			
i = 5	9 10 9	10	9 10	12	10	6				
i = 4	9 12 10	10 12	10	12 9	9					
i = 3	10 10	12	10 10	9						
i = 2	10 12	12 10	10							
Kết quả	12	10	10	9	9	6	5 www.c	3 tu.edu.v	2	2

Bài tập 5

Minh họa việc sắp xếp mảng gồm 12 phần tử có khóa là các số nguyên sau bằng cách sử dụng **thuật toán HeapSort** (Sắp thứ tự giảm, trình bày bằng mảng):

Khóa Bước	a[0]	a[1]	a[2]	a[3]	a[4]	a[5]	a[6]	a[7]	a[8]	a[9]	a[10]	a[11]
Ban đầu	50	10	143	0	10	120	90	10	90	140	20	30